

an'analar asosida rasmiylashtirilgan va ularda qozining muhri, yozma qarori, masala yuzasidan dalili keltirilgan bo'lishi shart qilingan. Turkistonda xalq sudya(qozi)larining huquqiy me'yorlar legalizatsiyasi jarayonida ushbu holatlar saqlanib qolingan bo'lsa-da ayrim o'zgarishlar ham kuzatiladi. Masalan, hujjatlar qo'lyozma shaklda yoki yozuv mashinkasida maxsus kotiblar tomonidan yozilgan. Xat va xabarlar pochta xizmati orqali maxsus markalar yopishtirilgan holda jo'natilgan va jiddiy mazmundagi xabarnomalar so'rg'ichlangan. Rus imperiyasi

ma'muriyatiga tegishli hujjat va qog'ozlarda bosma gerb, naqshlar, hudud va tashkilot nomlari, tipografik elementlar uchraydi.

Xullas, Turkiston o'lkasida mahalliy boshqaruv tizimining taraqqiyot yo'li, ijtimoiy, siyosiy, huquqiy, tarixiy merosi, ularning g'oyaviy yo'nalishlari, qozilik mahkamalari notarial laboratoriyasini chuqur o'rganish o'zbek davlatchilik tarixi, xususan, XIX asr oxiri – XX asr boshlari o'zbek xalqining huquqiy boshqaruvda milliy ruh aks etish manzarasini teran tasavvur etish imkonini beradi.

Fodalanilgan adaiyotlar ro'yxati:

1. Qonun. – Toshkent: FASHI. – Qo'lyozma № 730. – V. 10, 11, 12.
2. «Turkiston general gubernatori general adyutont Ruzenbaxning Farg'ona muzofotig'a qilg'on safarlarini bayoni» (ترکستان کینیرال کوبیرناتور کیپرال ادیوتانت روزینباخ نینگ فرغانه مضافاتیگه) (qilgan safarlari bayoni). – Toshkent: FASHI. – Qo'lyozma № 723. 44 varaq.
3. Mirzo Olim Maxdum hoji. Tarixi Turkiston (تاریخ ترکستان). – Toshkent: 1915, FASHI. – Qo'lyozma № 723. 44 varaq.
4. «Turkiston viloyatidagi xalqlarni zabt va rabt qilmoq ya'ni boshqarmog'ining nizomi» (تورکستان ولایتی ده غی خلق لارنی ضبط و ربط قیلماق یعنی باشقارماغی نینگ نظامی). – Toshkent: FASHI. – Qo'lyozma № 9542. 232 varaq.
5. «Yer haqida ikki turli fikr» (ییر حقتده ایکی تورلی فکر). – Samarqand: 1919, FASHI. – Qo'lyozma № 9441. 35 varaq.
6. Turkiston tarixining darslari (ترکستان تاریخی نگ درسلی). FASHI. – Qo'lyozma № 19222. 10 varaq.
7. Turkiston viloyatida har xil xatlar va aktlarga va pattalarga marka yopishtirmoq xususidagi nizom va qoidalarining bayoni (تورکستان ولایتیده هر خیل خطلرگه مه رکه یاپشترماق خصوصیده) (نظام و قاعیده لر بیانی). FASHI. – Qo'lyozma № 9539. 10 varaq.

1950-1980 YILLARDA SURXONDARYO VILOYATI HUNARMANDCHILIK ARTELLARI XODIMLARINING IJTIMOIIY AHVOLI VA SOHANI MUTAXASSISLAR BILAN TA'MINLASH

Ergasheva Sayyora Abdusoatovna,

Termiz davlat universiteti Jahon tarixi kafedrasida katta o'qituvchisi,
sergaseva223@gmail.com

<https://orcid.org/my-orcid?orcid=0009-0004-1881-7200>

<https://commons.datacite.org/doi.org?query=>

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonning janubiy hududlaridan ya'ni Surxondaryo viloyatida 1950-1980 yillarda artellarda xizmat ko'rsatgan hunarmandlarning ijtimoiy ahvoli, sohaga mutaxassislar tayyorlash borasida olib

borilgan urinishlar bu sohadagi muammolar haqidagi fikrlar bayon etilgan. Viloyatda yoshlarni kasb-hunarga o'rgatish jarayonini tashkil etishda "ustoz-shogird" tizimida olib borilganligi va uning natijalari davriy matbuot hamda arxiv materiallari

asosida yoritib berilgan.

Kalit soʻzlar: ishlab chiqarish, ilmiy-texnikaviy taraqqiyot, kasb-hunar taʼlimi, oʻquv ustaxonasi, temirchilik, tikuvchilik, duradgorlik, zavod va fabrikalar, hunarmandchilik.

Аннотация: В данной статье описывается социальное положение ремесленников, служивших в артелях южных районов Узбекистана, то есть Сурхандарьинской области в 1950-1980 годах, попытки подготовки специалистов в этой области и проблемы в этой области. Процесс профессиональной подготовки молодежи в провинции осуществлялся по системе «мастер-подмастерье» и его результаты освещались на основе периодической печати и архивных материалов.

Ключевые слова: производство, научно-техническое развитие, профессиональное образование, учебная мастерская, кузнечное, портняжное, столярное дело, фабрики и фабрики, ремесла.

Abstract: This article describes the social situation of artisans who served in artels from the southern regions of Uzbekistan, i.e. Surkhondaryo region in 1950-1980, attempts to train specialists in this field and the problems in this field. The process of vocational training of young people in the province was carried out in the "master-apprentice" system and its results were highlighted on the basis of periodical press and archival materials.

Key words: production, scientific and technical development, vocational education, educational workshop, blacksmithing, tailoring, carpentry, factories and factories, crafts.

KIRISH. XX asrning 50-70-yillarida oʻzbek xalqining asriy anʼanalarini, mehnat koʻnikmalarini, ishlab chiqarishni tashkil etish shakllarini, aholi turli qatlamlarining, hududlarning u yoki bu mehnat turiga boʻlgan ehtiyojini hisobga oladigan darajada aholi ish bilan band etilmagan. Bir soʻz bilan aytganda,

industrialashning maqsadga yoʻnaltirilgan dasturi yoʻqligi Oʻzbekiston sanoati, jumladan anʼanaviy hunarmandchilikni rivojlanishining uyushgan va yaxlitligi tarzining buzilishiga olib keldi. Tub aholi industrial mashgʻulligiga doir oʻtgan asrning 80-90-yillaridagi muammolarning ildizi shundadir[3.B.43].

Bir vaqtlar respublikani ildam sanoatlashtirishga intilish, mamlakat harbiy va iqtisodiy ahvolining tangligi, barcha masalalar markaz tomonidan qatʼiy belgilab berilganligi barpo etilayotgan va mavjud korxonalarining ishchi-xizmatchilari respublikadan tashqarida shakllantirilishiga olib keldi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METOD: 1950-1980 yillarda Surxondaryo viloyati mahalliy sanoat korxonalariga mutaxassislar tayyorlash holati va muammolari haqidagi maʼlumotlar Surxondaryo viloyati arxivining 366-fond, Oʻz.SSR mahalliy va yoqilgʻi sanoati vazirligining charm ishlab chiqarish boʻyicha Termiz sanoati kombinati (1939-1963 yy.); 45-fond, Surxondaryo viloyat mehnatkashlar deputatlari ijroiya komiteti (1941-1991 yy.); 564-fond, Viloyat hokimligi oʻrta maxsus kasb-hunar taʼlim boshqarmasi (1994-2001 yy.) hujjatlarida yoritilgan.

Maqolani yozishda arxiv hujjatlaridan tashqari tadqiqot mavzusiga bagʻishlangan oʻlkashunoslarning asarlari, statistik toʻplamlar, davriy matbuot materiallari, shuningdek sovet va mustaqillik davri olimlarining tadqiqotlari muhim manba vazifasini oʻtab, ulardagi koʻpgina maʼlumotlar birinchi marotaba ilmiy tadqiqot doirasiga kiritildi.

Maqola umum qabul qilingan tarixiy metodlar - tarixiylik, qiyosiy-mantiqiy tahlil, ketma-ketlik, xolislik tamoyillari asosida yoritilgan boʻlib, Surxondaryo viloyati mahalliy sanoat korxonalarining iqtisodiy rivojlanishida anʼanaviy hunarmandchilik artellarining ahamiyati tadqiq etilgan

MUHOKAMA. Kasb-hunar taʼlimi malakali kadrlar takror ishlab chiqarish tarkibiga kiradi, xalq xoʻjaligining turli

kasblarga bo'lgan ehtiyojlarini aks ettiradi va shu bilan birga xalq ta'limining tarkibiy qismi hisoblanadi. SSSRda o'tgan asr 50-yillarining ikkinchi yarmida sodir bo'lgan ilmiy-texnikaviy taraqqiyot, universal yetti yillik ta'limning joriy etilishi va boshlang'ich kasb-hunar ta'limini qayta tashkil etish oldindan belgilab qo'yilgan edi. 1950-yillarning oxiriga kelib, O'zbekistonda kasb-hunar ta'limi muassasalarining yetarlicha keng tarmog'i ishladi: texnikumlar va FZOning maktabi har yili mingdan ortiq malakali ishchilarni tayyorladi. Biroq ularning moddiy-texnika bazasining holati nihoyatda zaif va ishlab chiqarish talablariga javob bermas edi. Ushbu nomuvofiqlik ishchilarni tayyorlash sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Ko'pgina mehnat zaxiralari ta'lim muassasalari eskirgan o'qitish usullari va qoloq texnologiyaga amal qilishda davom etdilar. Bundan tashqari, maktablarning past darajasi, ba'zan esa o'zlarining o'quv-ishlab chiqarish bazasining yo'qligi, o'quvchilarning amaliyotini tashkil etishda ularning bazaviy korxonalarga to'liq bog'liqligini belgilab berdi, ular ko'pincha ishlab chiqarish rejasini bajarish, kasbiy ta'limni ishlab chiqarish bilan almashtirish uchun foydalanilgan.

Ayniqsa, ishlab chiqarish ta'limining markaziy figurasi bo'lgan ustalar orasida malaka darajasi past edi, ularning yarmidan ko'pi hatto umumiy o'rta ma'lumotga ham ega emas edi. Shunday qilib, 1950-yillarning ikkinchi yarmida mamlakatda hukm surgan ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy vaziyat ishchilarni almashtirishni tayyorlash tizimini tubdan o'zgartirishni talab qildi.

1958-yil 24-dekabrda SSSR Oliy Soveti "Maktabning hayot bilan aloqasini mustahkamlash va SSSR xalq ta'limi tizimini yanada rivojlantirish to'g'risida"gi qonunni qabul qildi. Mazkur Qonunga muvofiq kasb-hunar ta'limi yagona umumiy ta'lim bazasi – sakkiz yillik maktabga o'tkazildi. Qonunda maktab ta'limini hayot bilan uzviy bog'liq holda olib borish, yoshlarning aqliy, ma'naviy va jismoniy kamolotini shakllantirish, ularga kasbiy ta'lim berish vazifasi qo'yildi[22.B.128]. Bir-biridan nafaqat turli bo'limlarga mansubligi, balki turi, o'qish

muddatlari bilan ham farq qiladigan turli xil maktablar, kurslar endi shahar va qishloq kasb-hunar maktablariga aylantirildi. Kasb-hunar ta'limi tizimi ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohasining barcha tarmoqlari uchun keng profilli ishchilarni tayyorlashga mo'ljallangan. Qonunning qabul qilinishi bilan kasb-hunar ta'limi muassasalarida ishchilar tayyorlash fan-texnika taraqqiyotining ortib borayotgan talablari hamda maktablarga o'qishga kirayotgan yoshlarning umumiy ta'lim darajasini oshirishdan kelib chiqqan holda tuzilgan yangi o'quv reja va dasturlari bo'yicha amalga oshirila boshlandi[21.B.176]. Xuddi shunday qonun O'zbekiston SSR Oliy Soveti tomonidan 1959 yilda qabul qilingan. 10 yillik o'rta maktablar 11 yillik maktablarga aylantirildi.

Maktablar uchun yangi o'quv rejalari, dasturlari va darsliklari tuzildi, maktablarda ustaxonalar qurildi. Maktab tajriba maydonlari paydo bo'ldi. Ishchi yoshlar uchun kechki va sirtqi maktablar ochilib, ular ish joyida o'qish imkoniyatiga ega bo'ldilar. 1958-1965-yillarda 1000 ga yaqin shunday maktablar ochilib, ularda 143,5 mingga yaqin yoshlar tahsil oldi[21.B.186].

Surxondaryo viloyatida 1959-yildan boshlab maktab ta'limini hayot bilan bog'lab olib borish bo'yicha amaliy ishlar yo'lga qo'yildi. Jumladan, Termiz shahridagi "Pravda" gazetasi[12], Denov tumanidagi "Lenin[13]", Angor tumanidagi "Karl Marks"[22.B.176], "Muqimiy"[15] nomli maktablarda mehnat ta'limi yaxshi yo'lga qo'yildi. 1959-60-o'quv yilidan boshlab ishlab-chiqarish ta'limi bilan bog'langan o'rta umumiy ta'lim mehnat ta'limi maktabiga aylantirilgan Termiz shahridagi "Pravda" gazetasi nomli maktabda 9-11 sinflarda o'qiyotgan o'quvchilarga umumiy ma'lumot bilan birga ishlab chiqarish ta'limi berishga ham kirishildi. Shu o'quv yilida 9-10 va 11-sinflarda 88 nafar o'quvchilar kasbiy ta'lim olishdi. Ulardan 22 kishi kompleks quruvchilik ixtisosi bo'yicha tayyorlandi[9.B.104].

Quruvchilik kasbini egallagan o'quvchilar yozgi ta'vil davrida maktabni

ta'mirlashda faol qatnashdilar. 1300 so'mlik ta'mirlash ishlarini bepul bajarib, maktabga katta foyda keltirdilar. Maxsus tuzilgan shartnoma asosida Termiz shahridagi qurilish boshqarmasining obyektlarida-ma'muriy xo'jalik korxona maishiy va uy-joy binolari qurishda mehnat qildilar. Qurilish boshqarmasi o'quvchilarni turli mehnat qurollari bilan ta'minlagan.

Maktabda kasbiy ta'lim olgan o'quvchilar 2-3 toifaga ega bo'lishgan. Masalan, Ro'zimurod Qalandarov, Shokir Xo'jayev, Begimqul Aminqulov, Yashin Ismoilov, Annaqul Shaymardonov, Bo'ri Karimovlar ana shunday o'quvchilar hisoblanishgan. Ular ustalik bilan g'isht terishgan, suvoqchilik va beton ishlarini bajarganlar, deraza romlari va eshiklar yasashgan. 11-sinfidagi qizlar tikuvchilik ixtisosi bo'yicha kasbga yo'naltirilgan. Turdixol Bozorova, Inoyat Begasheva, Anorxol Quvvatova, Oyimgul Choriyeva, Oysoat Choriyeva va Hidoyat Hamidullinalar tikuvchilik kasbini mutaxassis o'qituvchi Amina Amirxonova rahbarligida o'rgahdilar. Tikuvchi qizlar maktab sportchilari, duradgorlik va slesarlik ustaxonasida ishlovchilar uchun 100 ta bridja, 100 ta qisqa yengli ko'ylak, 100 ta kofta, 20 ta xalat va 20 ta fartuk tikib berishgan. Bu bilan ular maktabga 656 so'm foyda keltirdi[16]

Kasb tanlashda o'quvchilarni avvaldan tayyorlab borishga e'tibor qaratilgan. Shu sababli, birinchidan, boshlang'ich sinflarda o'tiladigan qo'l mehnati darslari yaxshi tashkil etilgan edi. Ikkinchidan, mehnat ta'limi turkumidagi fanlar bo'yicha 5-7 sinflarda mehnat darslarining 8-sinfda amaliy darslarning yuksak saviyada o'tishi ustidan nazorat kuchaytirildi. Uchinchidan, o'z-o'ziga xizmat qilishni yaxshilashga jiddiy e'tibor berildi. To'rtinchidan, mehnat darslarini tashkil qilish va o'tkazishga o'quvchilarning yosh xususiyati va bilim saviyasi hisobga olingan bo'lsa, beshinchidan, mehnat qurollarining bolalar uchun mos bo'lishiga e'tibor berildi. Duradgorlik, temirchilik, hunarini o'rganish uchun maktablarda zahira yaratildi[17].

NATIJALAR.1959-yil

Denov

tumanidagi Lenin nomli o'rta maktab jamoasi ta'lim tarbiya ishlarini turmush bilan bog'lab olib borishga birinchilardan bo'lib boshlagan edi. Maktabning 9-sinfida duradgorlik va tikuvchilik bo'yicha bilim berila boshlandi. Ishlab chiqarish ta'limini o'rgatish bo'yicha mahalliy sanoat kombinati baza qilib olindi. O'g'il bolalar mebel sexida duradgorlikni, qizlar esa tikuv sexida tikish-bichishni o'rganish bo'yicha mashg'ulotlarga qatnasha boshladi. Biroq dastlabki vaqtlarda o'quvchilarning ko'p vaqti zoye ketdi. Negaki, mebel sexida ularga astoydil hunar o'rgatish yaxshi tashkil etilmadi. Buning ustiga ular uchun asbob-uskunalar yetishmasdi. Ishdan keyin qolib o'z istagi bilan o'rgatuvchi ustalar bo'lmagan. Shu holda bir yarim yilgacha o'quvchilarning maktab bilan mebel sexiga qatnashidan natija chiqmadi. Tikuv-bichuvni o'rganish bo'yicha mashg'ulotlarning saviyasi ham bundan yaxshi emas edi.

Maktab ma'muriyati ishlab chiqarish ta'limi bo'yicha ahvolning nihoyatda achinarli ekanligini o'z vaqtida payqab o'quv-texnika bazasi mustahkamlash zarur ekanligi masalasini dastlab shahar sovetiga, hatto viloyat ijroiya komitetiga qo'yishdi. Buning samarasi o'laroq o'quv ustaxonalari qurish uchun mablag' ajratildi va qurilish ishlari jadal sur'atlarda boshlab yuborildi. Ammo duradgorlik, tikuvchilik ustaxonalari bitkazilsa-da, ularda na asbob-uskuna va na material bor edi. Shuning uchun uch dona "Tula" elektr tikuv mashinasi va tokarlik stanogi sotib olindi hamda mehnat mashg'ulotlari mutaxassis o'qituvchilar tomonidan o'tilgan[16].

1962-yilda maktab o'quvchilari orasida duradgorlik bo'yicha o'z toifasiga ega ustalar yetishib chiqa boshladi. O'qituvchi Marhamat Almatova boshchiligidagi tashkil etilgan tikuvchilik to'garagidagi o'quvchi qizlar esa tikuvchilik kasbini sir-asrorini o'rganishdi. Ko'pchilik ota-onalar qizlariga tikuv mashinalari olib berdilar[6.B.187]. Chevar qizlar bichish-tikish ustaxonasida sakkizta "Tula" elektr tikuv mashinasi yordamida erkaklar ko'ylagini, o'quvchilar formasini tikish bilan birga kiyimlarga gul solish, ilmoq o'tkazish kabi murakkab ishlarni ham

bajardilar.

O'quvchilar qo'l mehnati yordamida tayyorlangan mebel va kiyim-kechaklarga "Ishlab chiqarish bilan bog'langan Lenin nomli o'n bir yillik maktabning mahsuloti" deb shtamp bosildi. Maktab o'z mahsulotlarini savdo tarmoqlariga chiqardi. Shuni ham aytish kerakki, mahsulotlar davlat magazinlaridagidek sifatli va bejirim bo'lishi bilan birga ularning narxidan o'n foiz arzon edi[5.B.59.]

XULOSA qiladigan bo'lsak, kasbiy ta'lim tizimini qayta tashkil etishning dastlabki yillarida erishilgan muvaffaqiyatlar, agar ishchilar tayyorlash shakli sifatida

umumta'lim maktabiga yo'naltirilgan bo'lmaganda, yanada muhimroq bo'lishi mumkin edi. 1960-yillarning boshlarida texnik maktablarning yopilishi ham qonunga xilof edi. Kasb-hunar maktablarining xo'jalik kengashlari tasarrufiga o'tkazilishi o'quv jarayonini markazlashgan holda boshqarishni qiyinlashtirdi. Ko'pgina maktablar inersiya va o'rnatilgan an'analar tufayli yangi, eng murakkab va istiqbolilarga e'tibor bermasdan, ommaviy kasblar bo'yicha mutaxassislarni tayyorlashni davom ettirdilar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- 1.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 30 dekabrda "Hunarmandchilik faoliyatini qo'llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-77-son qarori.
- 2.Abdujabbarova M.T. Istoricheskoye formirovaniye shveynix fabrik v Uzbekistane. –Moskva, Simvol nauki,2017.
- 3.Valiyev A. Qanday jamiyat quramiz? //Fan va turmush jurnali. – Toshkent, 1992.- № 9-10.
- 4.Dmitriyeva, L. N Deyatelnost Kommunisticheskoy partii po podgotovke molodix rabochix professionalno-texnicheskimi uchilishami (1959-1963 gg.): (570): (Na materialax Leningrada). Avtoreferat diss. na soiskaniye uchen. stepeni kand. ist. nauk / Leningr. gos. un-t im. A. A. Jdanova.
- 5.Denov tuman davlat arxivi, 193-fond, 1-ro'yxat, 63-yig'ma jild, 59-varaq.
- 6.Denov tuman davlat arxivi, 80-fond .1-ro'yxat, jild-876, 187 varaq.
- 7.Denov tumani davlat arxivi 43,62,193- fondlar.
- 8.Denov tuman davlat arxivi, 43-fond , 1-ro'yxat, 5-yig'ma jild, 4-varaq.
- 9.Zaxarovskiy L. V. Sovetskaya model professionalno-texnicheskogo obrazovaniya: aktualizatsiya opita v sovremennix usloviyax: Yekaterinburg; 2015. 104 s.
10. Ziyadullaev N.S. Legkaya industriya Uzbekistana. Sostoyanie i problem razvitiya. – T.: "Uzbekistan", 1970. – 142 s.
11. Nazarova T. Mahalliy sanoat va xalq iste'moli mollarini ishlab chiqarish. – T.: Fan, 1977;
12. "Lenin bayrog'i" gazetasi,, 1960-yil 9-mart.
13. "Lenin bayrog'i" gazetasi,1962-yil 18-aprel.
14. "Lenin bayrog'i" gazetasi,1960-yil 20-may.
15. "Lenin bayrog'i" gazetasi,1960-yil 13-yanvar.
16. "Lenin bayrog'i" gazetasi,1965-yil 23-aprel.
17. Isoqov B.R. O'zbekiston hunar-texnika ta'limi tizimida ishchi kadrlar tayyorlash va tarbiyalash (1975-1985).;).Tarix fan. nom. ... diss. – Toshkent, 1987.
- 18.Surxondaryo viloyat davlat arxivi, 255-fond, 1-ro'yxat, 188-ish, 76-varaq.
- 19.Surxondaryo viloyat davlat arxivi, 361-fond, 1-ro'yxat, 2621-ish, 328-varaq.
- 20.Surxondaryo viloyat davlat arxivi, 361-fond, 1-ro'yxat, 317-ish, 90-varaq.
21. Fayziev M., Rodimkin E. Ishlab chiqaruvchi kuchlarning rivojlanishi. – T.: O'zbekiston, 1978.
- 22.Qodirov E.K. O'zbekiston umumta'lim maktablarining rivojlanish tarixi (1917-1975 yy);

Toshkent, "O'qituvchi", 1979; B.176.

23.Qo'ldosheva D. Umumiy ta'lim va hunar maktabini isloh qilish yo'li. - Toshkent.: Bilim, 1986. – B.18.

MARKAZ SOVET KISHILARINI KOMMUNISTIK RUHDA TARBIYALASHDA MADANIYAT MUASSASALARIGA TAYANDI

Hotamov Abduvohid Boboxonovich,

Surxondaryo viloyat adliya boshqarmasi Denov tuman adliya bo'limi Denov tuman
yuridik xizmat ko'rsatish markazi bosh yuriskonsulti.

UO'K: 94:(575.1)"1970-1980"

<https://orcid.org/0009-0001-4567-111X>

Annotatsiya: Mamlakat taraqqiyotining har bir bosqichida klublarning siyosiy-tarbiyaviy, madaniy-oqartuv faoliyati mazmuni partiya ilgari surgan kommunistik qurilish vazifalari, konkret tarixiy sharoit, ideologiya kuchlari joylashuviga qarab belgilandi. Klublar va boshqa madaniy-oqartuv muassasalarining oqartuv ishlari axborot oqimining tobora ortib borishiga, fan-texnika revolyusiyasi yutuqlariga bog'liq ravishda o'zgarib boradi. Turli-tuman formalarda, axborot, bilim tarqatish, ularni propaganda qilish o'chog'i sifatida klublarning roli borgan sari oshib bordi.

Kalit so'zlar: Xalq universitetlari, maktabgacha tarbiya muassasalari, texnikum, pedagogika bilim yurtlari, sovet mafkurasi.

Аннотация: На каждом этапе развития страны содержание политико-просветительской, культурно-просветительской деятельности клубов определялось в зависимости от задач коммунистического строительства, выдвигаемых партией, конкретных исторических условий, расположения идеологических сил. Воспитательная работа клубов и других культурно-просветительских учреждений меняется в зависимости от возрастающего потока информации и достижений научно-технической революции. В различных формах возрастает роль клубов как центров распространения информации и знаний, их пропаганды.

Ключевые слова: Народные университеты, дошкольные

образовательные учреждения, техникумы, педагогические учебные заведения, советская идеология.

Abstract: At each stage of the country's development, the content of political-educational, cultural-enlightenment activities of the clubs was determined depending on the tasks of communist construction put forward by the party, concrete historical conditions, location of ideological forces. The educational work of clubs and other cultural and educational institutions changes depending on the increasing flow of information and the achievements of the scientific and technical revolution. In various forms, the role of the clubs as a center for spreading information and knowledge and their propaganda has been increasing.

Key words: People's universities, pre-school education institutions, technical schools, educational institutes of pedagogy, Soviet ideology.

Kirish. 1970-yillarda tobora ortib borayotgan ma'lumotlar, axborotlar ichida muayyan kishi uchun uning ehtiyojlariga, qarashlariga, manfaat-qiziqishlariga ko'proq mos tushadiganlarini tanlay olish muhim masala bo'lib qolgan edi. Binobarin, klubda ish olib borayotgan va axborotlar oqimida ommaga yo'l ko'rsatayotgan propagandistning roli, ana shu axborotlarni tushunishga, to'g'ri qarashni shakllantirishga yordam beruvchi agitatorning roli ham oshib bormoqda yedi. Kommunistlar fikricha, burjua propagandasi o'z ixtiyoridagi butun